

PRAVA PACIJENATA

Sukladno Zakonu o zaštiti prava pacijenata, prava pacijenta su:

Pravo na suodlučivanje i iznimka od prava na suodlučivanje

Kako bi pacijent preuzeo ulogu subjekta odlučivanja, dao svoj pristanak ili odbio neki zahvat, mora biti potpuno obaviješten o stanju svog zdravlja, odnosno bolesti.

Pravo na suodlučivanje obuhvaća pravo pacijenta na obaviještenost i pravo na prihvaćanje ili odbijanje pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka. To se pravo odnosi na tijek cjelokupnog liječenja.

Pacijentovo pravo na suodlučivanje može se iznimno ograničiti samo kada je to opravdano njegovim zdravstvenim stanjem u slučajevima i na način posebno određenim Zakonom o zaštiti prava pacijenta.

Pravo na obaviještenost

Pacijent ima pravo dobiti obavijest na način koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti u njima pristupačnom obliku.

Pacijent ima pravo na potpunu obaviještenost o:

- svom zdravstvenom stanju, uključujući medicinsku procjenu rezultata i ishoda određenog dijagnostičko ili terapijskog postupka
- preporučenim pregledima i zahvatima te planiranim datumima za njihovo obavljanje
- mogućim prednostima i rizicima obavljanja ili neobavljanja preporučenog pregleda i zahvata
- svom pravu na odlučivanje o preporučenim pregledima ili zahvatima
- mogućim zamjenama za preporučene postupke
- tijeku postupaka prilikom pružanja zdravstvene zaštite
- daljnjem tijeku pružanja zdravstvene zaštite
- preporučenom načinu života
- pravima iz zdravstvenog osiguranja

Tijekom pružanja zdravstvene zaštite, nakon svakog pregleda i zahvata, pacijent ima pravo na obaviještenost o uspjehu, odnosno neuspjehu i rezultatu pregleda ili zahvata kao i razlozima za eventualnu različitost tih rezultata od očekivanih.

Pacijent ima pravo biti upoznat s imenima te specijalizacijom osoba koje mu pružaju zdravstvenu zaštitu.

Pravo na obaviještenost ima i pacijent sa umanjenom sposobnošću rasuđivanja, u skladu s dobi, odnosno fizičkim, mentalnim i psihičkim stanjem.

Obavijest je obvezan dati zdravstveni radnik visoke stručne spreme i odgovarajuće specijalizacije koji pacijentu izravno pruža određeni oblik zdravstvene zaštite.

Pravo na odbijanje primitka obavijesti

Pacijent ima pravo pisanom i potpisanom izjavom odbiti primitak obavijesti o prirodi svog zdravstvenog stanja i očekivanom ishodu predloženih i/ili poduzetih medicinskih postupaka i mjera.

Kada je priroda bolesti pacijenta takva da može ugroziti zdravlje drugih ljudi (primjerice zarazne bolesti: tuberkuloza, HIV, SARS, velike boginje, spolno prenosive bolesti, EBOLA itd.), pacijent s punom poslovnom sposobnošću ne može se odreći prava na obaviještenost o svom zdravstvenom stanju.

Pacijent s punom poslovnom sposobnošću ima pravo u pisanom obliku ili na bilo koji drugi vjerodostojan način odrediti osobu koja će umjesto njega biti obaviještena.

Pacijent ima pravo biti obaviješten čak i u slučajevima kad njegov pristanak nije uvjet započinjanja terapije.

Pravo na prihvaćanje ili odbijanje pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka

Pacijent ima pravo prihvatiti ili odbiti pojedini dijagnostički, odnosno terapijski postupak, osim u slučaju neodgodive medicinske intervencije čije bi nepoduzimanje ugrozilo život i zdravlje pacijenta ili izazvalo trajna oštećenja njegova zdravlja.

Prihvaćanje pojedinog dijagnostičkog ili terapijskog postupka pacijent izražava potpisivanjem suglasnosti.

Obrazac suglasnosti te obrazac o odbijanju pojedinog dijagnostičkog ili terapijskog postupka pravilnikom propisuje ministar nadležan za zdravstvo.

Slijepa osoba, gluha osoba koja ne zna čitati, nijema osoba koja ne zna pisati i gluhoslijepa osoba, prihvaća pojedini dijagnostički ili terapijski postupak u *izjavnom obliku javnobilježničkog akta ili pred dva svjedoka iskazanom izjavom o imenovanju poslovno sposobne osobe koja će u njeno ime prihvaćati ili odbijati pojedini postupak.*

Pravo na zaštitu pacijenta koji nije sposoban dati pristanak

Za pacijenta koji nije pri svijesti, za pacijenta s težom duševnom smetnjom te za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, osim u slučajevima neodgodive medicinske intervencije, *suglasnost potpisuje zakonski skrbnik, odnosno skrbnik pacijenta.* U interesu pacijenta suglasnost se može u bilo koje vrijeme povući potpisivanjem izjave o odbijanju pojedinog dijagnostičkog odnosno terapijskog postupka.

Ukoliko su interesi pacijenta i njegovog zakonskog zastupnika/skrbnika u suprotstavljeni, zdravstveni radnik je dužan o tome obavijestiti Centar za socijalnu skrb.

Ako se zbog hitne situacije ne može dobiti suglasnost zakonskog zastupnika/skrbnika nad pacijentom će se obaviti dijagnostički odnosno terapijski postupak u slučaju kada bi zbog nepoduzimanja postupka bio neposredno ugrožen njegov život ili bi mu prijetila ozbiljna opasnost od težeg oštećenja njegovog zdravlja. Postupak se može provoditi bez pristanka zakonskog zastupnika/skrbnika dok traje navedena opasnost.

Pravo na zaštitu pacijenta nad kojim se obavlja znanstveno istraživanje

Za znanstveno istraživanje nad pacijentom nužan je izričiti pristanak obaviještenog pacijenta (pisana, datirana i od pacijenta potpisana suglasnost za sudjelovanjem u određenom zdravstvenom istraživanju ili medicinskoj nastavi, dana na temelju preciznih i na razumljiv način dokumentiranih obavijesti o prirodi, važnosti, posljedicama i rizicima ispitivanja).

Znanstvena istraživanja nad pacijentom mogu se poduzeti ako su ispunjeni slijedeći uvjeti:

- nema zamjene usporedive učinkovitosti za istraživanje na ljudima
- rizik kojima se izlaže pacijent nisu nerazmjerni mogućim koristima od istraživanja
- istraživanje je odobrilo Etičko povjerenstvo
- pacijenti su upoznati sa svojim pravima
- pribavljen je pristanak obaviještenog pacijenta

Pravo na zaštitu u slučaju zahvata na ljudskom genomu

Zahvat usmjeren na promjenu ljudskoga genoma može se poduzeti samo za preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe pod uvjetom da cilj promjene nije uvođenje bilo kakvih preinaka u genomu potomka pacijenta.

Testovi koji ukazuju na genetske bolesti ili služe za identifikaciju pacijenta, kao nositelja gena odgovornog za bolest ili za otkrivanje genetske dispozicije ili podložnosti na bolest, mogu se obavljati samo u zdravstvene svrhe ili radi znanstvenog istraživanja vezanog uz zdravstvene svrhe i uz odgovarajuće genetsko savjetovanje.

Pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji

Pacijent ima pravo na pristup cjelokupnoj medicinskoj dokumentaciji koja se odnosi na dijagnostiku i liječenje njegove bolesti te ima pravo, o svom trošku, zahtijevati presliku medicinske dokumentacije.

U slučaju smrti pacijenta, ako pacijent nije za života izrijekom zabranio, pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju ima bračni drug pacijenta, izvanbračni drug, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

Protivljenje uvidu u medicinsku dokumentaciju pacijent daje pisanom izjavom solemniziranom od javnog bilježnika.

Pravo na povjerljivost

Pacijent ima pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njegova zdravlja sukladno propisima o čuvanju profesionalne tajne i zaštiti osobnih podataka.

Svi podatci o zdravstvenom stanju pacijenta profesionalna su tajna i mogu se davati samo onim osobama koje je pacijent ovlastio. Pod povjerljivim podacima podrazumijeva se ne samo dijagnoza i zdravstveno stanje, već i boravak u zdravstvenoj ustanovi.

Pacijent ima pravo dati usmenu ili pismenu izjavu o osobama koje mogu biti obaviještene o njegovom prijemu u stacionarnu ustanovu, njegovu zdravstvenom stanju te može imenovati osobe kojima zabranjuje davanje tih podataka.

Pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Kada pacijent samovoljno želi napustiti bolnicu, mora dati pisanu izjavu ili usmenu izjavu, pred dva istovremeno nazočna svjedoka koja potpisuju izjavu o namjeri pacijenta. Pisana izjava prilaže se u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Ako pacijent samovoljno napusti bolnicu bez pisane ili usmene izjave, zdravstveni radnik mora obavijestiti članove obitelji pacijenta ili njegovog skrbnika, a ako je posebno određeno i policiju i centar za socijalnu skrb.

Pravo na održavanje osobnih kontakata

Tijekom boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi pacijent ima pravo primanja posjetitelja sukladno kućnom redu zdravstvene ustanove te pravo zabraniti posjete određenoj osobi ili osobama.

Pravo na privatnost

Pri pregledu, odnosno liječenju, a naročito prilikom pružanja osobne njege pacijent ima pravo na uvijete koji osiguravaju privatnost.

Pravo na naknadu štete

Pacijent ima pravo na naknadu štete sukladno općim propisima obveznog prava.

Ostala prava:

- **Pravo na zaštitu od svih oblika zlostavljanja, zanemarivanja ili uznemiravanja**
- **Pravo na pružanje skrbi u sigurnom okruženju**
- **Pravo na učinkovitu kontrolu boli**
- **Pravo na zaštitu prava osobe s duševnim smetnjama**
- **Pravo na unaprijed izrečene zahtjeve**
- **Pravo na zaštitu dostojanstva i poštovanje**
- **Pravo na pritužbe**